

Till läsningen: 1 **u** är mycket svag; säkrast spåras bst. 2—4 **fik** tydliga. Av 5 **r** finnes kvar hst och h. bst. Efter 6—8 **auk** spåras svagt två hst. Därefter är stenyttan skadad. Mellan 10 och 11 **r** torde ha funnits 5 runor. 11—12 **ru** tämligen tydligt. Av det följande ordet finnes endast 13 **l** och 16 **u**. 17—19 **ris** tämligen tydligt, men därefter intet mera i denna slinga. Av 21 och 23 synes endast hst, av 22 intet. Slutet av inskriften är fullt tydligt. 34 **k** är icke stunget. — Peringskiöld: **fikn auk . . . litu ris-**; . . . **ahn · hafpi · til · kart**. — Hermelin: **fikr · auk oi; n · an · hafpi · til · kart**. — Brate: **ufaiqr : auk l . . . : l--u : ris; -h-n · an · hafpi · til · kart**.

Ristningen är visserligen svårt skadad, men den har aldrig varit djupt huggen, och det förefaller ovisst, om den någonsin har innehållit en i vanlig mening fullständig inskrift. Efter 17—20 **ris-** har knappast funnits mera än möjligen ordet *stein* 'sten'. Synnerligt ovisst är, om Kråktorps-stenen, såsom Brate förmodar, är ristad av runmästaren Balle.

Lilla Väsby, Fogdö sn, Åkers hd.

I *Beskrifningen till Geologiska kartbladet »Ängsö»* säges s. 51: »Dessutom uppgafs, att i en källare vid sistnämnda ställe [Väsby] en annan [runsten] skulle finnas inmurad.» Samma uppgift har Olof Hermelin mottagit: »Wid Lilla Väsby lærer en runsten vara inmurad uti en byggnad . . . Wid sjelfva gården en kulle med fotkedja ofvanpå hvilken en byggnad är uppförd, källare derunder, i hvilken, enligt sägen, en runsten skall vara inmurad (källaren rappad).» Likaså H. Indebetou, *Södermanlands minnen* 1 (1877), s. 428.

322. Stora Väsby, Fogdö sn, Åkers hd.

Pl. 161. Pl. 4: B 708.

Litteratur: B 708, L 961. Ransakningar 1667—84; J. Peringskiöld, Fl 5: 2, Monumenta Sudermanniae; O. Hermelin, Åkers härad, s. 4, 6, 75.

Äldre avbildningar: Peringskiöld a. a. (och B 708); Hermelin a. a.; Brate 1896, 1919 (ATA).

Stenen står rest o. 200 m. V om Stora Väsby, på norra sidan av en numera föga brukad byväg. Dess plats är utmärkt å Geologiska kartbladet »Ängsö».

I *Ransakningarna* uppges från Fogdö 1682, att »uppå Stora Wäsby gärde äro två Stenar, som haffua, som säges, bookstäfwer uppå sig». I en odaterad relation (av Daniel Lundius) talas endast om en sten, på »Stora Väsby gärde». Samma lokaluppgift har Peringskiöld, som har avtecknat stenen. På 1860-talet säges den ligga i ett röse på ett gärde alldeles invid vägen till Sörby. Den restes år 1931 på bekostnad av jordägaren och Södermanlands Fornminnesförening.

Granit. Höjd 3 m., bredd 0,45—0,50 m.

Ristningen består endast av ornament och, i centrum, ett kors. Slingorna äro mycket smala och ha säkerligen aldrig varit avsedda att bära runor.

Möjligen har en gång, såsom i *Ransakningarna* säges, vid Väsby funnits två resta stenar vid sidan av varandra. Den ena torde i så fall icke ha haft någon ristning.

323. Åsby, Helgarö sn, Åkers hd.

Pl. 3: B 705.

Litteratur: B 705, L 963. Ransakningar 1667—84; J. Peringskiöld, Fl 5: 2; hs R 552 i Uppsala Univ.-Bibl., nr 25; J. P. Tollstorp, *Beskrifning om Södermanland* 2 (1838), s. 99; O. Hermelin, Åkers härad, s. 87.

Avbildningar: Peringskiöld a. a. (och B 705); anonym teckning i R 552.

I *Ransakningarna* säges om runstenar i Helgarö sn (1682): »Wijdh Åsby Een stoor steen uppå åasen med rundska bookstäfwer på. Item uti samma byagärde en rundsten står vpreest.» Den senare av dessa stod enligt Peringskiöld i »Åsby gärde». I *Bautil* uppges platsen vara »Ösiö Gärde». J. H. Schröder har i sina samlingar bevarat en dålig teckning av »stenen i Åsby Norra gjärde». Tollstorp omtalar (1838) båda runstenarna vid Åsby: invid gravfältet på Åsby backe »och i gärdet äro tvenne runstenar, men på båda äro så många runor borta, att ingen mening kan inhämtas». Ännu enligt Dybecks anteckningar dec. 1860 (ATA) synes Åsby-stenen ha funnits i behåll, på Åsby bys gärde. Omkring 1870 var den emellertid försvunnen. Enligt Hermelin hade den blivit nedgrävd i åkern.

Inskrift (enligt Peringskiöld):

anti × auk isku^{tr} × þ--R raistu × stan × pinsa at × puri . . . + sknkals × raist × runar ×
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55

-ande ok Asgautr þæir ræistu stein þensa at Þori . . . Sk[ammh]als ræist runar.

». . . och Åsgöt, de reste denna sten efter Tore . . . Skammhals ristade runorna.»

Det första namnet är ofullständigt bevarat. Om *Asgautr* se ovan Sö 296. 42 **k** är möjligen felläsning för **m**; eller ock torde v. bst ha varit skadad, så att runan fått utseende av **k**. 41 **n** är felristat för **a**, eller ock är ett **a** uteglömt mellan **k** och **n**. Namnet *Skammhals*, egentl. 'korthals', förekommer även på en annan sörmländsk runsten, Sö 32 (se ovan s. 25), där tecknat **skanmals**, men för övrigt icke i vikingatidens inskrifter eller medeltidens urkunder från Sverige. Däremot är det känt från Danmark (bl. a. i visan om Ebbe Skammelsson). I Västnorden är det endast belagt som tillnamn. Ett *Skakkhals* skulle komma den faktiska läsningen närmare, men ett sådant namn är annars icke känt.

324. Åsby, Helgarö sn, Åkers hd.

Pl. 162, 163. Pl. 4: B 706.

Litteratur: B 706, L 964. *Ransakningarna* 1667—84; J. Peringskiöld, Fl 5: 2; hs R 552 i Uppsala Univ.-Bibl.; O. Hermelin, Åkers härad, s. 86, 89, 105—113; G. Stephens, Old Nothern Runic Monuments 3, s. 281; R. Dybeck, Mälarens öar (1861), s. 7 (med pl.); E. Brate och S. Bugge, Runverser (ATS 10: 1), s. 210 f.

Äldre avbildningar: Peringskiöld a. a. (och B 706); anonym teckning i R 552; Hermelin a. a.; Brate 1896, 1916 (ATA).

V om Åsby invid vägen Helgarö kyrka—Björsund ligger ett jordfast stenblock, som på tre sidor innehåller ristningar. På åsen däromkring, såväl norrut som söderut, finnes ett stort gravfält med stensättningar och högar. Den ristade stenens plats är utmärkt å Geologiska kartbladet »Ängsö».

Stenen omtalas i *Ransakningarna* 1682 (se ovan Sö 323). Peringskiöld har avtecknat stenen och anger läget sålunda: »Åsby backa i Helgaröö widh Landzwägen en jordfast Steen» (Fl 5: 2) och »Åsby backa wijd landzwägen En stor jordfast steen ibland åtskillige ättebackar» (Mon. Sud.).

Ristningen på stenens östra sida, som innehåller runinskriften, är 1,60 m. bred, 1,28 m. hög. På södra sidan är ett kors, 0,60 m. högt och 0,64 m. brett. På västra sidan finnes en bildristning, föreställande en man i knäböjande eller springande ställning; detaljerna äro dock mycket otydliga. Ristningens höjd är 1,15 m., bredd 1,72 m. Stenens ytor äro ojämna och fulla av naturliga sprickor och repor. Då ristningen är tämligen grund och tydligen icke varit utförd av någon mästarehand, är den ganska svår att säkert urskilja. Detta gäller såväl runorna som de ornamentala detaljerna, korset och mansfiguren.